

Guía docente

Datos Identificativos					2024/25
Asignatura (*)	Literatura Latina Antiga e Medieval	Código	710G01055		
Titulación	Grao en Humanidades				
Descritores					
Ciclo	Periodo	Curso	Tipo	Créditos	
Grado	2º cuatrimestre	Segundo	Obligatoria	6	
Idioma	Gallego				
Modalidad docente	Presencial				
Prerrequisitos					
Departamento	Letras				
Coordinador/a		Correo electrónico			
Profesorado		Correo electrónico			
Web	https://coruna.academia.edu/Jos%C3%A9SantosPaz				
Descripción general	A materia ofrece unha visión xeral (aínda que necesariamente parcial) da historia literaria latina, antiga e medieval, abordada a través da periodización, os xéneros literarios e algúns dos temas que trataron os escritores latinos. Máis que unha análise profunda de aspectos concretos, trátase de ver como se relaciona o sistema literario coas circunstancias sociais e políticas, como estas influíron na aparición ou desaparición dos xéneros literarios, como algúns dos xéneros antigos se transformaron na Idade Media, amén doutros aspectos máis especificamente literarios. Os temas abórdanse desde unha perspectiva teórica ou práctica, a partir do comentarios de breves textos traducidos. No contexto da titulación na que se imparte (Grao en Humanidades), a materia agrúpase con outras que tratan, por unha banda, as historias literarias galega e española (das que pode ser un complemento fundamental, xa que moitas formas e contidos desas literaturas, especialmente no período medieval, concordan coas latinas) e, por outra, con asignaturas nas que se estudan outros aspectos da cultura medieval, como a historia ou a arte.				

Competencias / Resultados del título

Código	Competencias / Resultados del título
A1	Conocimiento de las producciones culturales de la Humanidad (Arte, Pensamiento, Literatura e Instituciones).
A2	Conocimiento del pasado desde un punto de vista diacrónico.
A7	Conocimiento sincrónico y diacrónico de diversas realidades culturales actuales.
A9	Conocimientos de lenguas y culturas clásicas.
A11	Conocimiento de técnicas y métodos de trabajo y análisis de las ciencias humanas y sociales.
A12	Uso correcto, oral y escrito, de las lenguas propias.
B1	Aprender a aprender.
B2	Resolver problemas de forma efectiva.
B4	Trabajar de forma autónoma con iniciativa.
B7	Comunicarse de manera efectiva en un entorno de trabajo.
B8	Comunicación oral y escrita en las lenguas propias.
B10	Capacidad de análisis y de síntesis.
B11	Capacidad de gestión de la información relevante.
B20	Capacidad y originalidad en el pensamiento y la práctica.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, en las lenguas oficiales de la comunidad autónoma.
C3	Utilizar las herramientas básicas de las tecnologías de la información y las comunicaciones (TIC) necesarias para el ejercicio de su profesión y para el aprendizaje a lo largo de su vida.
C6	Valorar críticamente el conocimiento, la tecnología y la información disponible para resolver los problemas con los que deben enfrentarse.
C7	Asumir como profesional y ciudadano la importancia del aprendizaje a lo largo de la vida.
C8	Valorar la importancia que tiene la investigación, la innovación y el desarrollo tecnológico en el avance socioeconómico y cultural de la sociedad.

Resultados de aprendizaje

Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados del título		
Coñecemento das producións culturais da Humanidades (Arte, Pensamento, Literatura e Institucións)	A1		
Coñecemento das producións culturais da Humanidade (Arte, Pensamento, Literatura e Institucións)	A2		
Coñecemento sincrónico e diacrónico de diversas realidades culturais actuais	A7		
Coñecemento de linguas e culturas clásicas	A9		
Coñecemento das técnicas e métodos de traballo e análise das ciencias humanas e sociais	A11		
Uso correcto, oral e escrito, das linguas propias	A12		
Aprender a aprender		B1	
Resolver problemas de forma efectiva		B2	
Traballar de forma autónoma con iniciativa		B4	
Comunicarse de maneira efectiva no contorno de traballo		B7	
Comunicación oral e escrita nas linguas propias		B8	
Capacidade de análise e de síntese		B10	
Capacidade de xestión da información relevante		B11	
Creatividade e orixinalidade no pensamento e na práctica		B20	
Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma			C1
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida			C3
Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse			C6
Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.			C7
Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade			C8

Contenidos	
Tema	Subtema
1. Introducción	Obxectivo da materia, límites, conceptos básicos e métodos de traballo.
2. A comunicación literaria na Antigüidade e na Idade Media 1	Autores e público. Difusión e recepción da literatura latina
3. A comunicación literaria na Antigüidade e na Idade Media 2	Código literario 1: Retórica e poética antiga e medieval
4. A comunicación literaria na Antigüidade e na Idade Media 3	Código literario 2: Imitación e arte alusiva na Antigüidade e na Idade Media
5. Periodización 1	Literatura romana da época republicana. A xeración de Cicerón
6. Periodización 2	Época imperial: literatura e poder, mecenazgo e propaganda
7. Periodización 5	Literatura e cultura da época carolinxia
8. Periodización 6	O Renacemento do século XII
9. Xéneros 1	Teatro e espectáculo na Antigüidade e na Idade Media latina
10. Xéneros 2	Historiografía
11. Xéneros 3	Da biografía antiga á haxiografía medieval
12. Xéneros 4	Prosa de ficción
13. Xéneros 5	Literatura satírica e paródica en Roma e na Idade Media
14. Xéneros 6	Oratoria
15. Xéneros 7	Da poesía bucólica á altercatio medieval
16. Xéneros 8	Épica narrativa da Antigüidade e formas da épica cristiá e medieval
17. Xéneros 9	Épica didáctica
18. Xéneros 10	Literatura técnica
19. Xéneros 11	Poesía lírica
20. Xéneros 12	Da elexía clásica ao amor cortés
21. Xéneros 13	Epigrammata e aenigmata
22. Temas 1	A recepción medieval da literatura clásica: Virxilio
23. Temas 2	Intercambios culturais na literatura latina: xudíos, xermanos e celtas

24. Temas 3	Os animais na literatura latina antiga e medieval: fábulas, bestiarios, recetarios e literatura simbólica
25. Temas 4	Escritoras latinas da Antigüidade e da Idade Media
26. Temas 5	Recepción da literatura latina na cultura contemporánea

Planificación				
Metodoloxías / pruebas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciales y virtuales)	Horas traballo autónomo	Horas totales
Aprendizaxe colaborativo	A1 A2 A7 A9 A11 A12 B1 B2 B4 B7 B8 B10 B11 B20 C1 C3 C6 C7 C8	24	48	72
Lecturas	A1 A2 A7 A9 A11 B1 B11	0	20	20
Prueba mixta	A1 A2 A7 A9 A11 A12 B2 B8 B10 B11 B20 C1	2	17	19
Traballo tutelados	A1 A2 A7 A9 A11 A12 B1 B2 B4 B8 B10 B11 B20 C1 C3 C7	0	14	14
Sesión magistral	A1 A2 A7 A9 A11	24	0	24
Atención personalizada		1	0	1

(*) Los datos que aparecen en la tabla de planificación són de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de los alumnos

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativo	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicacións, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.
Lecturas	Textos de literatura latina que se comentarán especialmente nas sesións maxistras e de aprendizaxe colaborativa. Indicaránse ao longo do curso os textos e as traducións recomendadas.
Prueba mixta	Proba que integra preguntas tipo de probas de ensaio e preguntas tipo de probas obxectivas sobre contidos do programa.
Traballo tutelados	Traballo individuais sobre algún aspecto específico dun tema concreto. Na súa realización o alumnado deberá traballar con fontes de información acreditadas academicamente. A presentación deberá adaptarse aos estándares dos traballos académicos.
Sesión magistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
	O alumnado recibirá atención personalizada no horario de tutorías, especialmente dirixida a axudalos na elaboración dos traballos e das tarefas das sesións interactivas. Tamén será atendido, para dúbidas ou cuestións puntuais, por correo electrónico.

Evaluación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Calificación

Prueba mixta	A1 A2 A7 A9 A11 A12 B2 B8 B10 B11 B20 C1	Responder correctamente a cuestións sobre o programa da materia nun exame escrito que se realizará na data oficial aprobada pola Xunta de Facultade	100

Observaciones evaluación

A materia, en extinción, non ten docencia. Xa que logo, a avaliación realizarase a partir dun exame final da materia, nas convocatorias de xuño e xullo.

Fuentes de información

Básica	- Albrecht, M. von (1997). Historia de la literatura latina. Barcelona: Herder - Brunhölzl, F. (1990-). Histoire de la littérature latine du Moyen âge. Turnhout: Brepols - Cavallo, G.-Fedeli, P.-Giardina, A. (eds.) (1989-). Lo spazio letterario di Roma antica. Roma: Salerno - Cavallo, G.-Leonardi, C.-Menestò, E. (eds.) (1993-). Lo spazio letterario del Medioevo. 1. Il Medioevo latino. Roma: Salerno - Codoñer Merino, C. (ed.) (2011 (reimpr.)). Historia de la literatura latina. Madrid: Cátedra - Curtius, E. R. (1955). Literatura europea y Edad Media latina. México-Madrid-Buenos Aires: FCE - Dronke, P. (1985 (reimpr.)). La lírica en la Edad Media. Barcelona: Ariel - Dronke, P. (1968 (2ª ed.)). Medieval Latin and the Rise of European Love-Lyric. Oxford: University Press - Gómez Pallarès, J. (2003). Studiosa Roma. Los géneros literarios en la cultura romana. Barcelona: Universitat Autònoma - Harrison, S. J. (ed.) (2005). A Companion to Latin Literature. Blackwell: Malden-Oxford-Carlton - Kenney, E. J.-Clausen, W. V. (eds.) (1989). Historia de la literatura clásica (Cambridge University). II: Literatura latina. Madrid: Gredos - Leonardi, C. (ed.) (2002). Letteratura latina medievale (secoli VI-XV). Un manuale. Firenze: Edizioni del Galluzzo - Moralejo Álvarez, J. L. (2002). La poesía latina medieval: apuntes para una clasificación genérica, en Actas del III congreso hispánico de latín medieval. León: Universidad - Paratore, E. (1987). História da literatura latina. Lisboa - Moreschini, C. (2006). Historia de la literatura cristiana antigua (2 vols.). Madrid: BAC - D'Angelo, E. (2009). La letteratura latina medievale. Una storia per generi. Roma: Viella - Hexter, R.-Townsend, D. (eds.) (2012). The Oxford Handbook of Medieval Latin Literature. Oxford: University Press - VV. AA. (1972-). Typologie des sources du Moyen Âge occidental. Turnhout: Brepols - (). Bibliotheca Augustana &lt;http://www.hs-augsburg.de/~harsch/augusta.html&gt;. - (). Cultura clásica &lt;http://www.culturaclasica.com/literatura/literatura.htm&gt;. - (). Latin Library &lt;http://www.thelatinlibrary.com/&gt;. - (). Perseus Digital Library &lt;http://www.perseus.tufts.edu/hopper/&gt;. - (). Recursos del mundo clásico en internet &lt;http://www.anmal.uma.es/anmal/recursos0.htm&gt;. - (). Universidad de Salamanca-Recursos literarios &lt;http://clasicas.usal.es/recursos/literaria.htm&gt;.

Complementaría	- Allegri, L. (2003 (6ª ed.)). Teatro e spettacolo nel Medioevo. Roma-Bari: Laterza - André, J. M.-Hus, A. (1983). La historia en Roma. Madrid: Siglo XXI - Citroni, M. (1995). Poesia e lettori in Roma antica. Roma-Bari - Codoñer, C. (1986). Evolución del concepto de historiografía en Roma. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona - Coronel Ramos, M. A. (2002). La sátira latina. Madrid: Síntesis - Dominik, W.-Hall, J. (eds.) (2007). A Companion to Roman Rhetoric. Malden-Oxford-Carlton: Wiley-Blackwell - Dronke, P. (1994). Las escritoras de la Edad Media. Barcelona: Mondadori - Fantuzzi, M.-Papanghelis, T. (eds.) (2006). Brill's Companion to Greek and Latin Pastoral (Brill's Companions in Classical Studies). Leiden-Boston: Brill - Freudenburg, K. (ed.) (2006). The Cambridge Companion to Roman Satire. Cambridge: University Press - Green, R. P. H. (2006). Latin Epics of the New Testament. Oxford: University Press - Greene, E. (2005). Women Poets in Ancient Greece and Rome. Oklahoma - Harrison, S. J. (ed.) (1990). Oxford Readings in Vergil's Aeneid. Oxford: University Press - Harrison, S. J. (ed.) (2005 (reimpr.)). Oxford Readings in the Roman Novel. Oxford: University Press - Hofman, H. (1999). Latin Fiction. The Latin Novel in context. London-New York - Jenkins, R. (ed.) (1995). El legado de Roma: una nueva valoración. Barcelona: Crítica - Kennedy, G. A. (1984). A New History of Classical Rhetoric. Princeton: University Press - Lausberg, H. (1975 (reimpr.)). Manual de retórica literaria: fundamentos de una ciencia de la literatura. Madrid: Gredos - López, A.-Pociña, A. (2007). Comedia romana. Madrid: Akal - López Silva, X. A. (2007). A literatura dramática de expresión latina, en Vieites, M. F. (ed.), Literatura dramática, unha introdución histórica, pp. 81-108. Vigo: Galaxia - Mauskopf Deliyannis, D. (ed.) (2003). Historiography in the Middle Ages. Leiden-Boston: Brill - Margarido Ferreira, P. S. (2000). Os elementos paródicos no Satyricon de Petronio e o seu significado. Coimbra - Nuckley, E.-Dinter, M. (eds.) (2013). A Companion to the Neronian Age. Malden-Oxford-Chichester: Wiley-Blackwell - Reynolds, L. D.- Wilson, N. G. (1996). Copistas y filólogos: las vías de transmisión de las literaturas griega y latina. Madrid: Gredos - Silk, M.-Gildenhard, I.-Barrow, R. (eds.) (2014). The Classical Tradition. Art, Literature, Thought. Malden-Oxford-Chichester: Wiley-Blackwell - Valcárcel Martínez, V. (ed.) (2009). Las biografías griega y latina como género literario. De la Antigüedad al Renacimiento. Algunas calas. Vitoria: Universidad del País Vasco Na bibliografía non se indican edicións de textos nin traducións, fontes imprescindibles para o estudo da literatura. En xeral, recoméndanse as edición de textos clásicos de coleccións como Oxford Classical Texts, Les Belles Lettres (bilingüe), Alma Mater (bilingüe) ou Bibliotheca Teubneriana. Polo que respecta ás traducións, unha gran parte dos autores clásicos e tardíos están na Biblioteca Clásica da editorial Gredos. Para os textos medievais existen algunhas coleccións como a do Pontifical Institute of Mediaeval Texts de Toronto ou as da SISMEL de Florencia. En calquera caso, as referencias dos textos concretos cos que se traballará nesta materia serán proporcionadas nas aulas.

Recomendaciones

Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente

Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente

Asignaturas que continúan el temario

Otros comentarios

(*) La Guía Docente es el documento donde se visualiza la propuesta académica de la UDC. Este documento es público y no se puede modificar, salvo cosas excepcionales bajo la revisión del órgano competente de acuerdo a la normativa vigente que establece el proceso de elaboración de guías